

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsől, Pinteken Oktober 14-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Északi Amerika

Washington városának szerentsét-
lenségéről, melly azt a' múlt Aug. 24-dik
napján érte, a' múlt kedden tsak Anglus
tudósításokat közölhattunk. Most már Amé-
rikai tudósításaink is vannak. Ezek igen
nevezetesek avagy tsak azért is, hogy ele-
venen kifejezik, melly nagy ijedséget oko-
zott ezen szabad tartományoknak lakosai-
között az Anglus seregeknek az ő fő város-
sokban való megjelenése. Úgy látszik,
hogy magok sem reménlették, hogy illy
hirtelen eltávozzék közzőlök az ellenség.
Itt következnek ezen levelek: —

Baltimore, Aug. 25-dik napján.
— „Mi itt legnagyobb félelmek között va-
gyunk; 15 ezer emberekből álló Anglus
armáda Washington városába bérón-
tott, 's a' múlt éjjel a' Capitolium ot-
t, az Elölülő palotáját, és egyebet a' le-
vegőbe felvettetet, 's minden ott találtat-
tengeri magazínmainkat semmivé tette.
Az ellenséges armádát Rowland Hill
vezérlette (ez ott sem volt). A' mi Bal-
timorei fiatal embereinkből álló 5-dik
Regement az előszörí heves reárohánást
ugyan kiállotta, de nem soká, valamint a'
több tsapatjainkat, a' mellyek minden fe-
lé széllyel futottak, 's nagy részint özsze-
vagdaltattak, úgy ezt is által törte az el-
lenség. Minden szempillantásban érkez-
nek onnét ide a' sebesek. A' győzedel-

mes ellenség siető lépésekkel közelit fe-
lénk; 36 óra alatt megérkezik ide (e' nem
tellyesedett-bé). Most mikor éppen ezen
szókat írom, tanátsot tartanak katona és
polgári előjáróink. Polgári előjáróink úgy
vélekednek, hogy legjobb leszen követek-
ket küldeni az ellenséghez, és kapitulálni:
hanem a' katonák másképpen gondolko-
znak; ezek egy általjában védelmezni akar-
ták magokat.“

Ugyantsak Baltimoréból Augus-
tus 27-dikén: —

„A' tudósítások nem égygyeznek-meg
abban, hogy hány ezer emberből állott az
az Anglus sereg, a' melly Washing-
tonban prédált; de 5000 ezerből leg-
alább állott; némelyek 10 ezerre mások,
5 ezerre is teszik. Madison úr (az
előlülő), Armstrong és Monroe urak-
kal (a' Titoknokokkal) égygyütt; Charle-
stownba, G. Winder úr pedig, a' ki Was-
hingtonban vezérkedett, ide, megér-
keztek. Az Országlószék' leveles távját is
elhozta. Az Anglus vezér kemény bü-
tetés alatt megtiltotta volt a' katonáinak,
hogy semmi magános vagyont ne bántsá-
nak Washingtonban. Ma estve bizo-
zonyos hírtünk érkezett, hogy már oda
hagyta Washington az ellenség, 's
azt mutatják a' készülétei; hogy ismét ha-
jóra akar ülni (mint meg is történt), és
meg: eddig semmi mozdulási által nem

mutatja, hogy hozzánk is el akarna jönni a' szárazon.

New-York, Aug. 28-dik napján: —

„Mi ma szomorú kötelességet kénytelenítettünk teljesíteni, tudniillik azt, hogy az Egyesült Státusok' fő Városa Washington elfoglaltatott és öszszerontatott. Ezt, fél esztendő előtt senki nem mondta volna, hogy megtörténhessék. De hiába, mert mi a' tsudák' században élünk. Itt igen sok épületei voltak a' Státusnak, a' mellyek milliókba kerültek a' nemzetnek; ilyen volt a' tengeri fegyveres ház, az ágyú öntő műhely, 's több e'félék. Véghetetlen sokságú munitzió, és mindenféle tengeri készület, kerültek az ellenség' kezire. Ezen városban volt az Egyesült Státusok' mindenféle ágyúzó készületeinek egygyetlenegy tartalékhele; több nintsen, sehol. Mind öszsze 1500 ágyúk találtak ezen tartalékhelezen. Esseks nevű igen szép Fregátunkat éppen most akarták lehótsatani az építő műhelyről. Árgus nevű egészen új hadi hajónk éppen most készült legelőször kivezni a' tengerre. Voltak itt több régi hajók is, de volt mindek felett véghetetlen sok hajónak valófa. Az Anglus vezér Generálmajor Roos, Admirális Cochrane, 's néhány egyéb rangú tisztak, a' sereg' elején mentek-bé Washingtonba, 's mikor éppen a' Capitolium mellett azon ház előtt, melyben Titoknok Galatin úr is sokáig lakott, elmentek volna, egy Frantzia parókás, Gen. Ross úrra puskával réá lőtt, 's magát nem találván a' lovát megölte, a' melly esztelenég azt okozta, hogy ez a' ház a' körüllette lévő épületekkel egyetemben, öszsze roantattak. A' *The National Intelligencer* (olvad a' mint tettik) nevű újság' Cancelláriáját is felprédálta az ellenség, és az abban talált holminek elvitte egy részit, mellyek között mondják lenni perezetesen a' nyomtató sajtókat is. —

„Ugy osott értésünkre (e'képpen régi szavait a' New-Forki tudósító)

hogy Baltimorében és Philadelphiában két kézzel teszik az oltalmazó készületeket.

Napnyúgoti India.

A' legújabb tudósítások (e'képpen fejezik-ki magokat a' Sept. 24 dik napján költ Angliai újságlevelek), a' mellyeket Szent Domingo szigetéről vettünk, átaljában ellene mondanak azon régibb tudósításoknak, hogy Pethion magát a' Frantzia Kiralynak már alája hotsátotta, és hogy Christophé is hasonlót tselekedni kész legyen. Sőt inkább minden készületeikkel és minden rendeléseikkel azt mutatják mind ketten, hogy teljességgel nem akarnak lemondani uradalmaikról. Már 40 ezer fegyveresekkel állanak készen a' magok védelmezésekre.^a

Egy más ugyan ezen szigetről, Aug. 1-ső napján indult levélben, így adja elő a' tudósító az ott folyó dolgokat: —

„Uram! én leírom Szent Domingónak valóságos állapotját, és azt, hogy mi némű gondolkodás' módja uralkodjék nálunk az olta, hogy Európában a' dolgok' ábrázatja megváltozott. Nem képzeltetem undorodás nélkül azt az embermészárlást és azokat a' mindenféle irtóztatóságokat, mellyeknek ez a' sziget azonnal theatromává leszen, mihelyest a' Frantziák ezt megtámadják. Nem tehetnek a' Frantziák semmi jóvallást a' Szent Domingói lakosok' eleibe, mellyel őket meg ne haragították, ha tsak valami olyant nem fognak nekik jóvallani vagy ajánlani, mely mellett ők tökéletes függetlenségben megmaradhassanak. Én több esztendőktől fogva legszorosabb esméretségben eltem Pethion Előfűlövel, és azt erősíthetem, hogy ennel szeretetreméltóbb és jó tselekedetekkel tündöklőbb embert soha nem esmértem. Egészen hálványa a' maga népének, 's az ő alattvalóinak benne helybeszertetett bizodalma. határ nélkül való. De ő mind e' mellett is nem soká meg fog bukni, mihelyest a' nép azt elhíhetné, hogy

ó réá meheszen arra, hogy a' szigetet Frantzia országának által adja. Európából érkezett tudósításaink azt mutatják, hogy December felé meg fogják támadni szigetünket: melyhezképpent kihirdette Országglószékünk, hogy városaink, minden bennük találtató holmival egyetemben, a' mit a' hegyekre kivinni nem lehet, azonnal gyújtatassanak meg, mihellyest valahol valami ellenség magát memúttatja; a' melly hirdetés mellé azonközben ez a' vigasztaló ígélet van hozzá tétetve, hogy, mihellyest az ellenség vissza veretetik, és a' rend a' mi tinántziánkban helyre áll, minden kárvallásainkért elégtételt fogunk kapni, és minden adósságkivánásaink kifizettetnek. —

„Azok a' készülétek, mellyek nállunk az égetés és pusztítás végett már előre tétetnek, reszketésre indittyak az embert. A' fegyveres házak tele vannak szövétuekkel (fákllyakkal), 's ha valaki olyan bátor, hogy azt meri kérdezni, hogy megégyezik-e' az e'féle a' politikával? azt felelik neki, hogy ha Moskauban megégyezett, miért ne égyezne meg Sz. Domingó szigetén. És én megvallom, hogy úgy itélek, hogy ezen okoskodásnak semmit nem lehet ellenebe tenni. A' mi engemet illet, úgy fogom elintézni körülállásaimat, hogy ne legyen szemléldje azoknak a' szomorú történeteknek, mellyek ezen szigetet fenyegetik. Pethion és Christophe kiállíthatnak a' síkra 60 ezer fegyveres embert, 's az ő katonáik a' vezírontagságoknak neki törédtek, 's a' veszedelmekkel esmeretesek. Már olyan bizonságait mutatták a' látorságnak, mellyek az Európai leg derelabb seregeknek becsületére szolgálóának. A' hegyeken már megrakattattak a' keményebb állások eleggel és munitzióval.

„Ez ma a' valóságos állapotja Haiti szigetének, 's ezek azok a' pusztításra ezéző készülétek, mellyek itt ebben a' szempillantásban egy, jó telekedetekkel tün-

döklő és megvilágosodott gondolkodású embernek kormányozása alatt tétetnek. Az ide való születésű lakosok' számát lehet tenni 320,000-re. Ennyi emberek' semmivétetetésének meggondolása éppen olly kevéssé égygez meg az emberi barátságos indúlattal, mint a' milyen nehéz lehetne a' végrehajtása. Néhány hónapok meg fogják határozni, hogy valyon a' Napnyugoti fél földgolyóbisnak legzsebb tartományja egy kietlen pusztává fog-e' válni, vagy pedig egy virágzó Státussa leszén.“

Német Ország.

Austriai Császár 3. Felségének neve napját nagy pompával ünnepeleék a' Ménsi Frankófurtumban Október 4. dik napján. Estve fényesen megvilágosították kívül belől a' theatromot, 's a' játék előtt nagy buzgósággal énekelte a' jádzó társaság 's muzsikál kar után az egész néző sereg a' népnek ezen kedves énekét: Gott erhalte Franz den Kaiser (Isten tartsd meg Frrentz Császárt) Tele szájjal és szízzel kiáltották az éljent mindenek, 's az említett kedves éneket másodsorán el kellett kezdeni a' jádzó társaságnak. A' jádzó helyes egy lángoló oltár 's e'felett a' lángok közül felemelkedő fényes nap szemléttetett; a' napnak közepében pedig ezen betük szemléttetek ditsóságesen: F. II. Estve önként megvilágosították házaikat a' lakosok. A' város' ispotályáiban találtató beteg és sebes katonáknak, főnként egyegy palatka hort, lepényt, és sültet adiak. —

A' Hessen-Kiasseli Válsztó Fejedelem azoknak számokra a' kik magokat, a' Német országnak szabadságáért és függetlenségéért viselt wóbbi hadakozásba megkülömböztettek egy új Rendet állított fel, Vas sisak' rendjének nevezete alatt. A' ezimer öntött vastól való, erüstbe foglalt, fekete, Brabaniziai kereszt.

A' Hannoverai Országglószéknek egy hirdetésében ezek mondának: — „Mínthogy a' sok tekintetben veszedelm-

hen forgó közönséges bátorságnak fenntartására vigyázni kell: erre nézve a' Közönséges Kormányozó Cambridge ó Királyi Hertzegsége, addig is, míg további rendelkezések tétetnének, parantsolja az országban található katonaságnak, hogy a' polgári előjáróknak a' belső 'tsendesség' fenntartásában hathatós segedelemmel legyenek, az országúton lovas tsapatok járjanak szellyel, a' helységeket, kortszmákat, és erdőket gyakran vizsgálják meg, 's minden keringő és gyanus embereket fogdossanak-el 's a' t.

Spanyol Ország.

Hollandiából a' Leydai újság írja, hogy minden tudósítások, a' mellyek Spanyol országból érkeznek, egymással olly ellenkezők, hogy ezen ország' állapotjáról valami bizonyost megtudni belőlök lehetetlen. Némelylek szerint béketelenkedés, zürzávar, és népzengés uralkodik az országnak minden részeiben, 's az új Országlószerk gyűlöltetik: mások ellenben a' Király' atyai jó indulatját 's mindenről való gondoskodását magasztalják, és azt erősítik, hogy ó Felségét az egész nép szereti, 's hogy az egész országban legnagyobb tsendesség és megelegetés uralkodik.

Ellenkezők mutatnak ezen utolsóval a' Kadixsi sok vérontások, de a' mellyek felől még eddig kevés tudósítások jöttek világ' eleibe. Hogy a' belső bátorság is igen gyenge lábön álljon még eddig, nyilván kitettzik az itt következő tudósításból, a' melly September' 19-dikén indúlt Madridból: —

„Az úti tolvajok és egyéb gonosztörők' sokasága, úgy mond, magára vonta a' Király' ó Felsége figyelemességét. Néhány városok kéro' irásokat adtak-bé, hogy vegye eleit az Országlószerk annak a' sok rendtelenségnek, a' melly felettébb sok kárt okoz a' kereskedésnek és az útasoknak, mellyhez képpeszt szükségesnek lenni találtatott, hogy ilyen pontokból álló parantsolat hirdettessék-ki: A' két Kastí-

liákban, 's Extremadura, Andalusia, Arragonia, Valencia, és Katalonia tartományaikban, a' mellyekben a' segedelemre leg szorgatóbb szükség van, elengedő könnyű lovas és gyalog seregek rendeltessenek-ki a' gonosztörők' üldöztetésekre. Ezen fegyveresek önként vállalkozókból álljanak, és ne legyenek szükségek arra, hogy a' tartományok' előjáróitól várják a' rendelkezéseket; az eránt, hogy foglatatosságaikat, miként folytatásák, tsak hírt tartoznak munkáikról tenni a' tartományok' kormányozóinak. Minden tartományban egyegy hadi ítélőszék állítassék fel, mellyek a' bűnösöket hamarjában megítéljék. A' bizonyosságoknak egymással való szembeállítása sem kívántatik, ha tsak ezt valamelly gonosztörőnek Prokurátora különösön kémi nem fogja, ha látánda, hogy szükséges legyen, 's a' többi.

A' nevezetes Cotesek közzül azok, a' kik tulajdonképpen a' Liberales nevezet alatt esmeretesek, 's a' kik még ma is fogágban ülnek, már most nem soká ítélőszék eleibe főgnak állittatni, mint hogy Biztoság nevezetett-ki az ó megítélteésekre. Kettő a' Biztosok közzül, Pinar és Saucá nevéek, elbotsáttatást kérték.

Olasz Ország.

A' Pármái Státusokban a' Fő Kormányozónak egy rendelkezése szerint, a' melly Sep. 26-dik napján jött-kt, előre valóképpen négy Klastromok vissza állittattak, mellyeknek egygyike az aszszonyszemélyek számára (t. i. a' Kapuczinus Apátzáké) Jan. 1 só napján áll helyre.

Frantzia Ország.

A' Párisi levelek szerint azt híreltik az ott lévő Anglusok, hogy Washington városának története és több 's nagyobb roszszaktól való félelem arra vette az Amérikai egygyesült Státusok' Országlószerkét, hogy az Angliai Országlószerkétől eleikbe

iratott feltételek alatt álljanak reá a' békességre,

A' Német Országi újságlevelekben ilyen jegyzések jöttek ki némely nevezetes Frantzia Követségi ssemélyekről: — Talleyrand Hertzeggel néhány olyan emberek mentek Bétsbe, a' kik a' külső dolgokra ügyelő Ministeriumnak megkülönböztetebb tagjai közzé számláltatnak. Legnevezetesebb ezen tekintetben az ő kísérei között La-Besnadiere. Azt hiszik, hogy a' nevezett Hertzeg nem fog sokáig múlatni Bétsben; 's azt beszélik, hogy ő maga erősítette legyen, hogy Novembernek vége előtt Párisba vissza akar menni. Helyetté most egy igen megbízott barátja Gróf Jaukourt folytatja Párisban az előforduló dolgokat. Ugyantsak ezen Ministerium mellett vannak Reinhard és Hauteville úrak. Hertzeg Dalberg is Bétsbe vette útját, a' hol mint a' Frantzia Udvar második tellyes hatatmú Biztossa úgy fog lenni. A' Spanyol Udvarhoz Hertzeg Montmorency-Laval rendeltetett Követnek. Átaljában vévén úgy lehet észre venni, hogy az idegen Udvarokhoz a' legfontossabb Követi helyekre mind régi nemes familiákból való emberek küldetnek, az olyanok ellenben, a' kik az előbbeni Országlószéktől küldetettek volt, elmozdítatnak a' Követségi helyekről. Így nevezettek a' két Noaillesek közzül egyik Petersburgi a' másik Bétsi Követté. Karabinur, a' 18-dik Lajos' Berliui Agen-se hasonlóképpen Követté ugyantsak a' Prussus Udvarhoz. Riviere, ki a' Király' Baráttjai által tett mozgásokban való részesülésért hozzász fogtságot viselt, Andreossy helyett Konstantzinápolyi Követte: Így rendeltetett az a' Polignac, ki a' Gen. Moreau processussának egygytk részese volt, 's az óta mind fogtságban állt, a' Bavariai Udvarhoz Monachiumi Követté. 's a' többi.

Béts.

Itt ilyen nyilatkoztatás jött ki Német és Frantzia nyelven: —

Declaratio.

Azon Udvaroknak tellyes hatatmú Biztosai, a' kik a' Párisi békességekötést az 1814-dik esztendőben Május 30-dik napján aláírták, annak 32-dik cikkelyét, melyben a' mondatik, hogy mind azok a' Hatatmasságok, a' kik egygyik vagy másik részről az utolsó hadakozásba belé elegyedve voltak, tellyes hatatmú Biztosokat fognak Bétsbe küldeni, hogy ott egy közönséges Congressusban az említett körös intézeteinek tökéletesítésére szolgáló könnyülállásokat határozzák meg, megfontolva, és az ő abból folyó kötelességeiket, állapotjokat gondolóra vévén, általálták azt, hogy ezen kötelességeiknek jobban meg nem felelhetnek, mint ha eleintem szabados és meghitt (bizodalmas) értekezéseket folytatnak az Udvaroknak minden meghatalmazott Biztosai egymás között. Egyszersmind a' felől is meggyőzetettek, hogy minden részeseeknek közönséges javokkal meg fog egygyezni, ha a' Biztosok' közönséges üléstartása elhalasztatik addig, míg az ő tőlök meghatározatandó kérdések az értségnek arra a' gráditására eljutnak, a' mely nélkül a' népek' törvényével, a' Párisi körös feltételeivel, 's a' mostan élők' vákokozásával megégygyező resultatumra eljutni nem lehetne. A' Congressusnak formális kinyittatása ehez képest Novembernek 16-dik napjáig elhalasztatott, és a' feljebb említett Biztosokat az a' reménység táplálja, hogy az ezen időközben elővetetendő munkálódások, a' gondolatoknak megfúndálása 's a' vélekedéseknek egygyeztetése által, valójában elő fogják mozdítani azt a' nagy célzást, a' mellyre nézve ők ide küldetettek.

Költ Bétsben, Oktober 8-dik napján 1814-beu.

Az Anglus Udvarból ide küldetet, teljes hatalmú követ Lord Stewart, a' múlt hétfőn adta által magános audientzián a' maga követi meghitelező levelét Felsőges Urunknak.

Az Austriai Cs. K. külső dolgokra ügyelő Ministerből Metternich ő Hercegségénél a' múlt hétfőn estve fényes vatsora volt, a' hol ő Prussiai Királyi Felsege is megjelenni méltóztatott.

Anglus Vice-Admirális Sir Sidney Smith, feleségével és három leányaival egyetemben, tegnap előtt Bétsbe érkezett.

Tegnap a' Cs. K. Felsőges Udvar a' maga Felsőges Vendégeivel egyetemben Laxemburgba ment vadászatra, melly után az ott lévő Cs. K. kastélyban ebédelt a' Felsőges társaság.

Kedden nagy ebéd volt az Udvarnál. Ebéd után kimentek ő Cs. K. Felsőgek minden itt lévő Monárkhákkal, Princzekkel, Princznékkal, 's mind ezeknek kísérőkkel egyetemben hintókkal Schönbrunba, ott a' kertet hasonlóképpen hintókban bójárták, 's annak minden ritkaságait, minden részeit megszemlélték. —

Estve a' kastélyban lévő théatromra ment az egész fényes gyülekezet; a' hol az Udvarl játékosok Párisi János nevű énekes játékot jádztották-el.

A' théatrom után ismét hintókba ült a' Felsőges gyülekezet, 's a' szépen megvilágosított felső kapun a' két felől előfákkal körülvétt utón az úgy nevezett nagy narantsos-házhoz ment, itt egy sátor formára kiállt házba leszállott, 's innét a' narantsos-ház' égygyik szárnyába érkezett. Ez a' 100 ölnyi hosszúságú, 4 ölnyi szé-

lességű és ugyan annyi magasságú épület, egy Fejedelmi ritka fényességű felsőges vatsoráló szalává vala formáltatva, 's aboz képpest felkészítette.

A' minden fele ritka virágos edényekkel gyönyörűségesen összeelgyittetett narantsfák kétfelől kerekded théatromot formáló karimába rakottatván, alatt oszlopos parkányozattal voltak körülvéttetve. A' boltozatról ezüst függőgyertyatartók függöttek-le nagy számmal, zöld leveles ágakkal akrázolván, a' narants fák közrű pedig izifra ágosokra helybeztetett hasonló zöldleveles ezüst kosaratskák nyúltak-felfelé, mint világosító metsek. A' két vég-ső falak tükörökkel voltak megrakattatva, mellyek igen szépen tüntették szembe a' narants fákat. Volt a' szala közepén egy mesterségesen kirakott kőszikla is, a' melyről víz esett-le az alatt lévő karimás tótskába.

A' szalából kifelé a' narantsos kertben is igen szép ábrázolások szemléltettek. A' szala' főbb ajtajával szemben két felől látszott egy magos épületnek a' fala, a' melly Vásokkal és minden fele oszlopokkal volt megrakattatva, 's lámpásokkal az építés' mesterségével megegyezőleg megvilágosittatva, 's a' mellyek között hátrább a' Flora istenaszszony' úgy nevezett fél Rotundája szemléltetett egy álláson köröskörűl virágokkal felékesittetve, fejrűl egy eldugott Astra-lampa világosítván a'ugarai által valamint az istenaszszonyt, úgy az ő templomának felső részét is, a' melyben virágkoszorúkat kötöztek a' Góniusok.

(Folytatása a' toldalékban a' (*) jegy alatt következik.)

Oktob. 12-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 250 1/3 forintot Válla-tzedalában. Egy Cs. arány 11 forintot 37 krt.